

ЗМІСТ

Зміст	5
1. Вступне слово	7
2. Село Мачошин на Жовківщині	9
3. Українська влада	13
4. Дезертири Української Армії	15
5. Поляки господарюють	16
6. Праця в рідному селі	18
7. Війна німецько-польська	30
8. Червоні окупанти	33
9. Підпілля	37
10. Німецько-советська війна	40
11. Знову підпілля	47
12. Культурне і політичне життя в Мачошині	72
13. Арешт	74
14. В тюрмі «на Лонцького»	79
15. Транспорт і концентраційні табори	88
16. Бухенвальд	95
17. Знову транспорт в невідоме	97
18. Ми вільні	111

ВСТУПНЕ СЛОВО

Після виходу з гітлерівського концентраційного табору і поправлення мого здоров'я я пішов шукати заробіткової праці і рівночасно включився в наше організоване життя на еміграції. Мені як селянинові прийшлося часто працювати на різних фізичних роботах.

Я розумів, що ми на чужині мусимо працювати і своїми жертвами розбудувати наше політичне і громадське життя.

В цей час у світі розвивалися цікаві події, а зокрема я слідкував за боротьбою жидівського народу, який боровся і здобув свою державну незалежність.

Не менш пильно я стежив за боротьбою альжирського народу, що завзято боровся за свою державу, яку врешті здобув.

Обидва випадки в мені скріпили віру, що революційна ОУН ішла правильним шляхом: мобілізувала сили нашого народу і боролася за українську державну незалежність.

Рівночасно протягом років мені доводилося слухати нарікання і критику на революційну ОУН з боку різних осіб, які потім творили свої політичні групи. Інтересувався я ними, хто вони, і стверджував, що ніхто з них ніколи не брав участі у визвольній боротьбі, не жертвував собою, ані своїм майном. Однак, ніхто з тих людей не мав відповіді на просте питання: що було б, якби не було ОУН і унапрявленої нею революційної боротьби?

В нашу працю й боротьбу за визволення український селянин дав свій великий вклад. З великою пошаною згадую ті наші села і наших селян, що були в авангарді цієї великої всенародньої боротьби.

На сімдесятп'ятому році життя писати спогади з пам'яті не є для мене, селянина з народньою освітою, легкою справою. Багато чого затерлося в пам'яті. Прошу читача це взяти до уваги.

Хочу також на цьому місці зложити подяку Другові, який не бажав подавати його імені, за його заохоту писати ці спогади та за його дружні поради в оформленні цієї книжки.

Автор

СЕЛО МАЧОШИН НА ЖОВКІВЩИНІ

За тридцять кілометрів на північ від м. Львова лежить місто Жовква, яке тепер москалі переіменували на Несторов. На південь від Жовкви між горбами з півдня і заходу простягається село Мачошин.

В селі стояла велика мурована церква. Я не чув від старших людей, хто і коли цю церкву збудував. Посередині села стояла одноповерхова школа, що була збудована за моєї пам'яті незадовго перед першою світовою війною.

В цьому селі 1. 1. 1907 року я народився. Тато мій називався Михайло, а мама Ганна з дому Музика. Тато мій родом походив з села Могиляни Куликівського району. В Могилянах жило татових п'ять братів, а тато, шостий пристав до Мачошина. Всі татові брати писалися Романів. Не відомо мені, хто з урядових осіб зробив помилку, що тата записано як Роман і так лишилося. Під таким прізвищем ми вже жили весь час. Тато мій був неграмотний.

Тато мав невеличке господарство, що заледве вистачало на прожиток нашої рідні і не було потрібно шукати заробітку на хліб у чужих. Мав я ще молодшого брата, що звався Володимир. Мені було сім років, як моя мама вперше мене привела до школи. Спочатку я ходив до старої дерев'яної школи. Пізніше нас, всіх школярів, перепровадили до нововибудованої му-

рованої школи. Мені досьогодні запам'ятався з першої класи вірш:

Горіхове сіделечко
І кінь вороненький.
Ой поїхав з сего села
Козак молоденький,
А як їхав з сего села,
низенько вклонився:
прощавайте, громадяне,
буду за Вас бився.
Не жаль мені кров проляти
щоб Вас боронити,
не жаль мені душу дати
щоб Вам добре жити.

На першому році у школі було навчання українською мовою. На другому вже вчили по-польськи. Там я закінчив навчання, що мало шість клас. Мені ще пригадується тодішній час австрійської влади. Село було українське, лише було декілька польських родин. Також були мішані родини. В селі в більшості люди себе називали русинами. Наше село було велике, числило 270 дворів. Всі мешканці села були селянами. Також були люди дуже бідні, що не мали ані куска землі. В селі була також читальня. Тоді я ще не розумів, для чого ця читальня була. Мені добре пригадується, що старші хлопці мене називали мазепинцем.

В 1914 році почалася перша світова війна. В моїй пам'яті з того часу збереглися деякі образи. Мій тато пішов на війну 1916 року. Австрійські гусари в нашому селі арештували провідних москвофілів. Пригадую, як гусари провадили нашого священника. Деякі